

<http://dx.doi.org/10.16926/p.2020.29.04>

Оксана БОДНАР (Oksana BODNAR)

<https://orcid.org/0000-0003-4207-0624>

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,

м.Тернопіль, Україна

e-mail: bodnarotern@ukr.net

Оцінювання комунікативної компетентності експерта у галузі освіти

Ключові слова: експерт, комунікація, комунікативна компетентність експерта, оцінювання, параметрично-показникова модель оцінювання.

Вступ

В епоху інформаційного суспільства зростає соціальний статус спілкування, адже це не тільки основний інструмент взаємодії між людьми, а й вагомий елемент культури та ефективний механізм управління соціальними системами. Комунікативна компетентність фахівця є важливими у всіх сферах життєдіяльності людини, адже мовлення є не тільки каналом передачі інформації, але й атрибутом професійної майстерності. В умовах реформування освіти все більшої ваги набуває особа експерта, спеціаліста, який за професійними якостями здатний не тільки оцінити освітню ситуацію, але й запропонувати рішення виходу з неї. На жаль, в Україні не всі експерти у галузі освіти підлягають інституційній сертифікації. Більшість осіб, які залучені експертного контролю, аналізу чи консультування, здійснюють свою професійну експертну діяльність виключно на основі посадового статусу. Для прикладу, керівник закладу освіти очолю атестаційну комісію, яка здійснює оцінку діяльності педагогічних працівників. Працівники методичних служб залучаються до експертизи якості уроків та

методичного забезпечення. Кожен посадовець відділу освіти причетний до експертної оцінки техніки безпеки чи якості харчування тощо.

Оскільки на практиці використовуються експерти на різних рівнях управління, то актуальною є проблема підготовки та оцінювання їх компетентності. На сьогодні є достатньо багато досліджень щодо оцінювання компетентності експерта за різними критеріями. Наприклад, О.М. Касянова наголошує на таких критеріях, як: ставлення до експертизи, конформізм, аналітичність і широта мислення, конструктивність мислення, властивість колективізму, самокритичність¹. Л.В. Штефан притримується думки, що експерта варто оцінювати за критеріями креативності, евристичності, наявності інтуїції, предикаторності, незалежності, всебічності, об'єктивності, самокритичності². С.Л. Братченко, як автор гуманітарної експертизи, пропонує основні характеристики експерта об'єднати у 5 груп: особисті якості, комунікативність, компетентність, методологічна, методична грамотність, професійна підготовка, практичний досвід³. Треба підкреслити, що більшість експертологів та дослідників експертизи не виділяють комунікативну компетентність як окремий складник експертної компетентності. Тому метою нашого дослідження є обґрунтувати важливість комунікативної компетентності для експерта, продемонструвати можливість її оцінювання за допомогою параметрично-показникової моделі, тому що сьогодні відкрита освіта як підтвердження демократизації суспільного життя, вимагає прозорості і професійності експертних оцінок та ефективних рішень для реалізації освітніх реформ.

Особа експерта з позиції теорії і практики

Ефективність будь-якої професійної діяльності безпосередньо залежить від рівня розвитку компетентності фахівців. Особливо авторитетною є організація, у якій фахівці мають статус експерта.

Поняття *експерт* є загальновідомим і на сьогодні має достатньо багато визначень. Класики експертології та довідково-енциклопедичні джерела пояснюють поняття «експерт» як спеціаліста з певної галузі, який може дати обґрунтований висновок щодо оцінки стану об'єкта та спрогнозувати подальший розвиток об'єкта у мінливих умовах. Тобто, найважливішими

¹ О.М. Касянова, *Експерт в освіті: основні характеристики, методи відбору та оцінювання. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр.* редкол.: т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін., Запоріжжя 2011, Вип. 21 (74), с. 78–86.

² Там же, с. 78–86.

³ С. Братченко, *Гуманітарна експертиза навчального закладу*, „Управління освітою” 2004, № 15–16, с. 20.

характеристиками належності суб'єкта до професійної експертної діяльності є відповідна фахова освіта, знання об'єкта експертизи, досвід здійснення експертизи, а також інтуїція дослідника.

Не кожне оцінювання можна вважати експертним. Специфіка освітньої галузі доводить, що усі педагоги та керівники закладів освіти можуть бути експертами, оскільки проводять оцінювання на основі досвіду та інтуїції. Так учитель оцінює щодня учнів, використовуючи власні підходи до адаптування критеріїв оцінювання. В освіті усі керівники закладів освіти в Україні є апріорі експертами, тому що функція контрольної-оцінювальної діяльності передбачає періодичне об'єктивне оцінювання діяльності педагогів на основі відповідних критеріїв. Найбільш переважаючою характеристикою статусу експерта є довіра до його оцінок та висновків. Хоча педагоги у своїй професійній діяльності застосовують інструменти експертного оцінювання, їх статус експерта є ситуативним і немає загального визнання. Тому варто визнати, що статус експерта передусім отримують фахівці на основі навчання та сертифікації.

Оцінювання якості освітніх явищ і процесів у закладах освіти є надзвичайно трудомістким процесом. Відповідальні оцінювачі, експерти відповідають за висновки щодо рівня освітнього процесу та його результатів. На думку І. Підласого, «... значну кількість експертних знань експерт використовує автоматично, інтуїтивно, він не завжди розуміє, що ці знання є результатом тривалого і складного процесу; спеціалізовані знання можна назвати передчуттям, секретом прозріння»⁴.

Звернення до думок експертів продиктовано тим, що вони можуть дати «надійну і точну картину, яка не уступає достовірності масовим опитуванням»⁵.

Команди експертів формуються на різних рівнях управління: на державному (структурах Міністерства освіти і науки України (далі МОН) та інституціях, які є в підпорядкуванні МОН України); на регіональному рівні (управління (відділи) освіти, методичні служби) та рівні закладу освіти. На кожному рівні управління експерти мають свої повноваження та інтервал відповідальності. Для вирішення складних завдань інколи формують групу експертів з різних рівнів управління.

Очевидно, найголовнішим етапом сертифікації експертів є їх відбір за встановленими критеріями. Це важко зробити в ситуації, коли всі освітяни є більш-менш однорідною спільнотою за освітою, досвідом, знаннями. Відтак, відбираючи суб'єктів для сертифікації, початку треба знайти людей, які будуть найефективніше здійснювати експертне оцінювання, зо-

⁴ І.П. Підласий, *Діагностика та експертиза педагогічних проектів: Навчальний посібник*, Київ 1998, с. 5.

⁵ Б.З. Докторов, *Експертный опрос как метод изучения общественного мнения*, „Социологические исследования” 1985, № 4, с. 95.

крема не тільки досліджувати рівень розвитку педагогічного об'єкта, але й умітимуть транслювати аргументи власних оцінок та пропозиції іншим суб'єктам. Відтак, пропонуємо здійснювати відбір претендентів на включення в експертне оцінювання педагогічних об'єктів за рівнем розвитку комунікативної компетентності.

Специфіка комунікативної компетентності в процесі спілкування експерта

Поняття *компетентність* є загальновідомим, оскільки у наукових та популярних джерелах є достатня кількість різних підходів до з'ясування сутності цього поняття та класифікацій.

Відповідно до закону України «Про освіту» (2017), *компетентність* – це динамічна комбінація знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особистості успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність⁶.

Науковці обґрунтовують різні класифікації компетентностей. Як правило, розглядають *ключові, загальні і спеціалізовані* компетентності експерта. Комунікативну компетентність можна віднести до загальної компетентності.

Д.І. Іванов *комунікативну компетентність* (усне, письмове, крос-культурне, іншомовне спілкування) відносить до соціально-особистісної компетентності. З точки зору автора, комунікативна компетентність пов'язана безпосередньо з адміністративною компетентністю як пріоритетною професійною особливістю управлінця, адже вона пов'язана з такими характеристиками людини, як: здатність здійснювати адміністративну діяльність; моделювання прогнозованого результату; інтеграцією таких рис характеру як самостійність та здатність до співробітництва у прийнятті рішень⁷.

На нашу думку, *комунікативна компетентність експерта в галузі освіти* – це сформована досвідом та самоосвітою (або навчанням в певній суспільній інституції) здатність транслювати знання сутності об'єкта експертного дослідження та розуміння розвитку в усних та письмових оцінних судженнях, експертних висновках, прогнозах в коротких або розгорнутих формах викладу. Комунікативна компетентність проявляється у різних мовних формах: монолозі (коли експерт озвучує свої висновки щодо оцінки об'єкта експертизи), діалозі (коли експерт аргументує і пояснює

⁶ Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/str> (дата звернення 15.08.2018).

⁷ Д.И. Иванов, *Экспертиза в образовании: учебное пособие*, Москва 2008, с. 110.

педагогові, наприклад, свої низькі оцінки) чи груповій дискусії під час вироблення оптимального висновку чи рішення.

Варто зазначити, що комунікативні компетентності експерта відрізняються від комунікативної компетентності учителів чи викладачів вищої школи, оскільки спілкування експерта реалізується відповідно до цілей із застосуванням наукового апарату експертного критеріального оцінювання. Усні чи письмові думки експертів повинні бути лаконічними, але обґрунтованими, а педагоги можуть висловлювання будувати довільно і для них немає стандартів у висловлюваннях. Твердження експертів у галузі освіти не можуть містити категоричних тверджень та емоційних оцінок. Якщо предмет дослідження не відповідає критеріям оцінювання, експерт шукає фактори-причини, що визначають певний стан розвитку об'єкта, але негативні оцінки реалізуються через пропозиції та прогнози.

Українські та польські вчені пишуть про важливість спілкування та розвиток комунікативних компетентності суб'єктів освітньої діяльності.

Малгожата Залевська-Буяк, посилаючись на дослідження Карли Деліес, наголошуючи на багатофункціональності спілкування, акцентує увагу на таких завданнях комунікації: опис суттєвого змісту; звернення до об'єкта; надання пояснень та тлумачень відповідно до намірів оратора; підкреслення інтерактивних відносин між суб'єктом та об'єктом комунікації; у комунікації бути вираженням власного ставлення до об'єкта комунікації⁸.

Р. Паржецькі вважає, що термін «компетентність» зазвичай використовується для опису певних індивідуальних навичок і здібностей людини. З точки зору автора, мовна компетенція визначає здатність застосовувати абстрактні мовні правила, тоді як компетентність спілкування визначає здатність спілкуватися за допомогою мови⁹.

Процес спілкування експертів базується на тих принципах, які притаманні менеджменту. Г. Осовська називає такі специфікації зв'язку у комунікації, як: координація під час прийому та передачі інформації; узгодження цінності: процесів оцінювання та розуміння; організація взаємовідносин у спілкуванні між індивідами¹⁰.

Комунікація експертів може бути активною або пасивною; розвиненою або стислою; виразною або прихованою; емоційно-художньою або строго логічною; вербальною або невербальною; прямою або віддаленою; письмовою або усною; формальною та неформальною. Вибір типу спілкування залежить від оцінки ситуації, рівня розвитку комунікативного потенціалу

⁸ M. Zalewska-Bujak, *Interakcje komunikacyjne nauczyciel–uczeń w szkolnej przestrzeni edukacyjnej*, [w:] *Wielowymiarowość zarządzania i komunikacji społecznej w szkole*, pod red. K. Czerwińskiego, J. Kubiczka i B. Kutrowskiej, Toruń 2010, s. 178.

⁹ R. Parzęcki, *Kompetencje komunikacyjne w doradztwie pedagogicznym*, „Kształcenie zawodowe: Pedagogika i Psychologia: Rocznik Polsko-Ukraiński” 2013, s. 212.

¹⁰ Г.В. Осовська, *Комунікації в менеджменті*, Київ 2003, с. 51–53.

експерта; очікувань учасників експертизи; мети дослідження; а також від якості і доцільності використання інформаційних технологій. Однак неможливо стати авторитетним експертом без ефективного спілкування, без здатності встановити дружні стосунки з об'єктами та суб'єктами експертизи, без харизматичного таланту викликати довіру до себе, навіть без впевненості у голосі. Тому, на нашу думку, комунікативна компетентність є певним чином пріоритетною.

Функції комунікації освітнього експерта, можливі бар'єри та помилки

Функції комунікації у кожній професії є різними у контексті сутності процедурних дій. Тому варто зрозуміти функціональну складову комунікативної компетентності експерта. В експертизі, як процедурі аналізу та оцінювання, експерт виконує різні комунікативні функції:

- передає інформацію та розпорядження керівника експертної групи;
- погоджує вибір інструментарію експертизи з керівником групи та керівником закладу освіти;
- пояснює завдання експертного оцінювання іншим експертам та педагогам, які залучені до оцінювання;
- узгоджує експертні задачі та пояснює деталі процедури експертного оцінювання;
- готує інструкції та роз'яснює їх зміст для проведення анкетування та опитування педагогів та учнів;
- неупереджено і доброзичливо ставиться до суб'єктів та учасників експертного дослідження, пояснює свої дії учасникам;
- дотримується правил етичної поведінки, узгоджує свої оцінки, зберігає, при необхідності, рівень конфіденційності інформації;
- проводить опитування суб'єктів для отримання додаткової експертної інформації;
- вносить пропозиції керівнику експертної групи щодо вдосконалення процедур та підвищення якості аналітико-експертних оцінок і висновків;
- вивчає досвід інших експертів, ділиться своїми напрацюваннями;
- відстоює свою позицію при виборі інструментарію та формуванні індивідуальних експертних оцінок і аналітичних висновків;
- працює у команді експертів, обґрунтовує можливість прийняття компромісних рішень, визнає свої успіхи та помилки.

Експерт в освіті під час комунікації стикається з різними бар'єрами, які властиві кожній людині у спілкуванні. Г.В. Осовська називає такі бар'єри у діловій комунікації: присутність негативних емоцій, складність спри-

йняття співрозмовника, різний рівень володіння мовою, особисті стереотипи та життєві настанови, бар'єри першого враження від людини, відсутність взаєморозуміння¹¹.

Розглянемо сутність трьох типів бар'єрів у спілкуванні експерта.

Мотиваційні бар'єри. До таких бар'єрів комунікації експерта можна також віднести: відсутність досвіду спілкування у конфліктних ситуаціях, намагання не перевершувати допустимий обсяг комунікації, беручи приклад з інших експертів; страх втратити авторитет.

Моральні бар'єри: складність врахування гендерного аспекту (невміння відбирати різні засоби до спілкування у комунікативних парах :чоловік-чоловік, жінка-жінка, чоловік-жінка).

Емоційні бар'єри: психологічні стереотипи, пов'язані зі зміною настрою; відсутність емоційного інтелекту; перевага вербального спілкування; невміння застосовувати жести та міміку.

Хоча експертам завжди, як правило, довіряють, практика експертного оцінювання в освіті показує, що в окремих випадках експерти у комунікації теж можуть припуститись окремих помилок, серед яких:

- використання шаблонних фраз, які набуті досвідом експертизи;
- невдале використання жестів, які не відповідають словесним твердженням;
- страх помилитись і акцент на нечітких розмитих оцінках, які не формують адекватного уявлення про рівень розвитку об'єкта експертизи;
- використання строго ділового стилю спілкування і формулювання складних мовленнєвих конструкцій з включенням наукової термінології;
- невміння чітко окреслити сформулювати обсяг інформації, які потрібний і сформулювати завдання для респондента, тобто, можливі дві крайності: або експерт вимагає занадто багато інформації або навпаки використовує неповну інформацію, на підставі якої неможливо зробити обґрунтовані висновки;
- прагнення обов'язково знайти недоліки, що провокує експерта до різких негативних суджень та експресивного мовлення;
- невизнання або заперечення самооцінки об'єкта експертизи і відтак нівелювання самооцінок під час формування експертного висновку;
- прагнення використовувати традиційні фрази, думки інших експертів, щоб уникнути відповідальності.

Для того щоб уникнути бар'єрів у спілкуванні та не допускати типових помилок, необхідно організувати навчання експертів і лише після цього оцінювати їх комунікативну компетентність.

¹¹ Г.В. Осовська, *Комунікації в менеджменті*, Київ 2003, с. 51–53.

Застосування моделі параметрично-показникової таблиці для оцінювання комунікативної компетентності експерта

Оцінювання компетентності експерта у галузі освіти розроблено багатьма ученими і досліджено також нами у публікаціях¹².

Для з'ясування рівня розвитку комунікативної компетентності експерта застосовують різні способи: написання есе, огляд рекомендацій та характеристик, інтерв'ю, опитування, відгуки співробітників тощо. Названі методи дадуть змогу отримати якісні оцінки, які мають різні інтерпретації і є приблизними. Але, на наш погляд, найбільш об'єктивне оцінювання пов'язане лише з використанням критеріїв та кількісних оцінок. Укладання сукупності показників ми проводили під час практичного заняття на курсах підвищення кваліфікації м. Тернополі. В обговоренні вимірників взяли участь 23 директори шкіл Тернопільської області.

Спочатку було укладено список можливих показників, потім через оптимізацію було виділено найголовніші, зрештою встановлено їх вагомість методом колективного обговорення.

Комунікативну компетентність експерта пропонуємо оцінювати за такими критеріями, що відображені у параметрично-показниковій моделі у табл.1 з прикладами отримання інтегральної оцінки розвитку педагогічного об'єкта.

Перший стовпець таблиці показує вагомість (важливість) показника відносно інших у трибальній ранговій шкалі. 3 бали – найважливіший показник, 2 бали – досить потрібний, 1 бал – найменш важливий. Оскільки експерти мають різні погляди на вагомість, то середня вагомість показника може встановлюватись за модою у відповідному варіаційному ряді.

Таблиця 1. Параметрично-показникова модель оцінювання комунікативної компетентності експерта

Показники	Вагомість показника	Шкальна оцінка	Максимальна оцінка	Реальна оцінка	Інтегральна оцінка
1. Володіння культурою мовлення	1	4	4	4	4
2. Досвід комунікації у різних професійних сферах	1	4	4	3	3

¹² О. Боднар, *Проблеми відбору експертів та комплексної оцінки їх компетенцій*, „Освіта і управління”, т. 8, 2005, №1, с. 114–118; О. Боднар, *Специфіка підготовки експерта-аналітика в освіті*, „Studia Zarządzania i Finansów”. *Zarządzanie zasobami ludzkimi. Aspektu ekonomiczne i socjologiczne* (Management of Human Resources – Economic and Social Aspect) 2015, nr 8, s. 115–123; О. Боднар, В. Ратушко, *Модель експерта з оцінювання управлінської культури керівників школи*, „Nowoczesna Edukacja: Filozofia, Innowacja, Doświadczenie” 2015, nr 3, s. 7–11.

Показники	Вагомість показника	Шкальна оцінка	Максимальна оцінка	Реальна оцінка	Інтегральна оцінка
3. Здатність відстоювати свою позицію у спілкуванні.	2	4	8	4	8
4. Здатність узгоджувати власні оцінки з самооцінками об'єкта	2	4	8	4	8
5. Здатність відображати у комунікації власний інтелектуальний потенціал	3	4	12	3	9
6. Здатність налагоджувати приязні стосунки з суб'єктами та об'єктам експертизи	2	4	8	3	6
7. Уміння обґрунтовувати власні індивідуальні оцінки з необхідною деталізацією	3	4	12	3	9
8. Уміння спілкуватись у діловому та науковому стилях	2	4	8	4	8
9. Уміння описувати кількісні оцінки якісними характеристиками	2	4	8	3	6
10. Уміння використовувати невербальне спілкування для уникнення конфліктів і створення позитивного настрою в комунікації	1	4	4	3	3
11. Уміння формулювати чіткі судження і висновки	3	4	12	3	9
Сума	--	-	88	-	70

Джерело власне.

Наприклад: 23 респонденти поставили таку вагомість показника 10. «Уміння використовувати невербальне спілкування для уникнення конфліктів і створення позитивного настрою в комунікації».

Таблиця 2. Встановлення вагомості показника 10 респондентами

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
1	2	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	2	1	2	2	1	1	1	1	2	1	1

Джерело власне.

Можна також обчислювати середнє арифметичне показника, але тоді середній показник оцінок усіх експертів буде виражений дробовим числом, що ускладнюватиме обчислення.

У другому стовпці таблиці 1 показана шкала, у межах якої буде вибиратись оцінка. Тому всі числа будуть однакові у цьому стовпці таблиці. Серед числових шкал, на нашу думку, найкращою є чотирибальна шкала, оскільки вона добре презентує чотири рівні розвитку педагогічного об'єкта: 1 – низький рівень, 2 – середній, 3 – достатній і 4 – високий.

У третьому стовпці на основі множення певної оцінки шкали на вагомість (важливість) отримуємо максимальне значення кожного показника і це дає можливість отримати максимальну комплексну оцінку. У нашому випадку максимальна оцінка становить 88.

Останні два стовпці використовує кожен експерт зокрема. У цьому стовпці подано приклад оцінювання уявного претендента на експерта. Дослідник оцінює показники, вибирає власну оцінку зі чотирибальної шкали, множить отриману числову оцінку на вагомість і отримує інтегровану оцінку показника у кожному рядку таблиці.

Підсумкове оцінювання здійснюється за певною чотирирівневою градацією. Для цього максимальну оцінку треба поділити на 4. Тоді отримаємо: 1–22 – низький рівень; 23–45 – середній; 46–68 – достатній; 69–88 – високий. Рівень встановлюється відповідно до того, у який інтервал попадає інтегральна оцінка з останнього стовпця.

Відповідно до поданого прикладу оцінювання за результатами останнього стовпця можна вважати, що претендент на експерта має сформовану комунікативну компетентність на високому рівні. Заповнювати цю таблицю можуть різні суб'єкти: співробітники, представники громадськості, незалежні експерти. Чим більше оцінок матимемо за кожним показником, тим об'єктивнішою буде загальна оцінка.

На основі цієї таблиці можна побудувати матрицю оцінок вже отриманого підсумкового оцінювання, яка стане основою для вибору експерта, що відображено у таблиці 2. Оцінки виражені в рівнях розвитку комунікативної компетентності претендентів в експерти: В – високий рівень, Д – достатній, С – середній, Н – низький.

Таблиця 3. Матриця оцінок комунікативної компетентності експертів

№ претендента	Оцінки			
	самооцінка	співробітників	громадських експертів	незалежних експертів
1	В	В	В	В
2	Д	С	Д	Д
3	В	Д	С	Д
4	В	В	В	В
5	Д	В	Д	В
6	Д	С	Д	Д
7	Д	В	В	В
8	С	Д	Д	С

Джерело власне.

Залежно від кількості необхідних претендентів, ми можемо обирати тільки тих, в кого високий рівень, або додати тих, в кого достатній рівень розвитку комунікативної компетентності.

Висновки

Отже, експерти в галузі освіти оцінюються за різними наборами критеріїв. Аналіз наукових джерел дає підстави стверджувати, що немає єдиного підходу до змісту критеріїв оцінювання експерта в освіті. Однак, небагато авторів включають у список вимог до експерта комунікативну компетентність. У поданій статті обґрунтовано необхідність оцінювати комунікативну компетентність експерта та запропоновано для цього відповідний інструмент – параметрично-показникову таблицю. Її використання допоможе уніфікувати процес оцінювання, дасть змогу експерту використовувати інструмент самооцінки, спростить умови підготовки експерта до процедури відбору, адже кожен з претендентів зможе підняти рівень показника за наявності низьких оцінок, працюючи над розвитком комунікативної компетентності.

Література

- Боднар О., *Проблеми відбору експертів та комплексної оцінки їх компетенцій*, „Освіта і управління”, т. 8, 2005, №1.
- Боднар О., *Специфіка підготовки експерта-аналітика в освіті*, „Studia Zarządzania i Finansów”. *Zarządzanie zasobami ludzkimi. Aspekty ekonomiczne i socjologiczne (Management of Human Resources – Economic and Social Aspect)*, 2015, nr 8.
- Боднар О., Ратушко В., *Модель експерта з оцінювання управлінської культури керівників школи*, „Nowoczesna Edukacja: Filozofia, Innowacja, Doświadczenie” 2015, nr 3.
- Братченко С., *Гуманітарна експертиза навчального закладу*, „Управління освітою” 2004, № 15–16.
- Докторов Б.З., *Експертный опрос как метод изучения общественного мнения*, „Социологические исследования” 1985, №4.
- Закон України Про освіту*, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/stru> (дата звернення 15.08.2018).
- Иванов Д. И., *Экспертиза в образовании: учебное пособие*, Москва 2008.
- Касьянова О.М., *Експерт в освіті: основні характеристики, методи відбору та оцінювання*, [в:] *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр.* редкол.: т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін. Вип. 21 (74), Запоріжжя 2011.
- Zalewska-Bujak M., *Interakcje komunikacyjne nauczyciel–uczeń w szkolnej przestrzeni edukacyjnej*, [w:] *Wielowymiarowość zarządzania i komunikacji społecznej w szkole*, pod red. K. Czerwińskiego, J. Kubiczka, B. Kutrowskiej, Toruń 2010.

- Підласий І.П., *Діагностика та експертиза педагогічних проєктів: Навчальний посібник*, Київ 1998.
- Осовська Г. В., *Комунікації в менеджменті*, Київ 2003.
- Parzęcki R., *Kompetencje komunikacyjne w doradztwie pedagogicznym*, „Kształcenie zawodowe: Pedagogika i Psychologia: Rocznik Polsko-Ukraiński”, 2019.
- Підласий І.П., *Діагностика та експертиза педагогічних проєктів: Навчальний посібник*, Київ 1998.
- Штефан Л.В., *Методика відбору експертів для дослідження інноваційних процесів в освіті*, [в:] *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр.* Редкол.: т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін., Вип. 21 (74), Запоріжжя 2011.

Evaluation of communicative competence of experts in the field of education

Summary

The article considers the content and specificity of the communication competences of an expert in the field of education. The subjective factors influencing the development of the expert's communication skills were identified. Its communication functions in the process of expertise are described, communication barriers and typical errors in providing information to the subjects are presented. On the basis of the developed criteria, a parametric-index model of evaluating an expert's communicative competences is constructed which it is possible to carry out selection experts for research on pedagogical objects.

Keywords: communication, expert's communication skills, evaluation, parametric and index-based evaluation model.

Ocena kompetencji komunikacyjnych eksperta w dziedzinie edukacji

Streszczenie

Artykuł wyjaśnia specyfikę kompetencji komunikacyjnych eksperta w dziedzinie edukacji. Zidentyfikowano subiektywne czynniki wpływające na rozwój kompetencji komunikacyjnych eksperta. Opisano jego funkcje komunikacyjne w procesie ekspertyzy, przedstawiono bariery w komunikacji oraz typowe błędy w przekazywaniu informacji badanym. Na podstawie opracowanych kryteriów skonstruowano parametryczno-wskaźnikowy model oceny kompetencji komunikacyjnych eksperta, którym można posługiwać się do wyboru ekspertów do badań pedagogicznych.

Słowa kluczowe: komunikacja, komunikacyjne zdolności eksperta, ewaluacja, parametryczny i indeksowy model oceny.